

საქართველო GEORGIA

გარემოს დაცვისა და
სოფლის მეურნეობის
სამინისტრო

MINISTRY OF ENVIRONMENTAL
PROTECTION AND AGRICULTURE
OF GEORGIA

N 6161/01
18/06/2021

6161-01-2-202106181425

შპს „იმედი ინ“-ს

მის: ქ. თბილისი, შავგულიძის ქ. N 7, ბ. N 17

სამინისტრომ განიხილა თქვენი 2021 წლის 27 მაისის N 9189 სკოპინგის განცხადება, რომელიც ეხება სტეფანწმინდისა და დუშეთის მუნიციპალიტეტებში, მდ. არაგვზე 10 მგვტ დადგმული სიმძლავრის „მლეთაჰესის“ მშენებლობასა და ექსპლუატაციას და გაცნობებთ შემდეგს:

- სკოპინგის ანგარიშში წარმოდგენილი უნდა იქნეს ჰესის და მასთან დაკავშირებული ინფრასტრუქტურის განთავსების ალტერნატიული ვარიანტების shp ფაილები. გარდა ამისა, shp ფაილები მოიცავს მხოლოდ ჰესის ძირითად ინფრასტრუქტურას. სკოპინგის ანგარიშში მითითებულია, რომ პროექტი ითვალისწინებს ქვესადგურის, სანაყაროების, მისასვლელი გზების და სამშენებლო ბანაკის მოწყობას, რომლის შესახებ ინფორმაცია ასახული არ არის shp ფაილებში;
- სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით, პროექტის ფარგლებში სათავე ნაგებობები და მილსადენის ტრასის თითქმის ნახევარი განთავსდება სტეფანწმინდის მუნიციპალიტეტში, ხოლო მილსადენის დანარჩენი ნაწილი და ჰესის შენობა დუშეთის მუნიციპალიტეტში. დასაზუსტებელია სათავე ნაგებობის რაოდენობის საკითხი, რადგან სკოპინგის ანგარიშის სხვა გვერდებზე არსებული ინფორმაციით გათვალისწინებულია ერთი სათავე ნაგებობა;
- სკოპინგის ანგარიშში ალტერნატივების ანალიზი და მათი ერთმანეთთან შედარება ემყარება მხოლოდ ზოგად ინფორმაციას. დოკუმენტში წარმოდგენილი უნდა იქნეს ალტერნატივების შედარებითი ანალიზი და შერჩეული ალტერნატიული ვარიანტის სათანადო დასაბუთება, უპირატესად ბიომრავალფეროვნებაზე ზემოქმედების და გარემოსდაცვითი კუთხით;

- სკოპინგის ანგარიშის თანახმად, პროექტის სხვადასხვა ალტერნატიული ვარიანტების მიმოხილვა მოხდა, საქართველოს მთავრობასა და შპს „იმედი ინ“-ს შორის 2015 წლის 27 თებერვალს გაფორმებული მემორანდუმის საფუძველზე, რაც გულისხმობს მდინარე არაგვის 1533-1300 მ.ზ.დ ნიშნულის ჰიდროენერგეტიკული რესურსების ათვისებას. აღნიშნულთან დაკავშირებით, გაცნობებთ, რომ მემორანდუმი ითვალისწინებს მლეთა ჰესის და ქვეშეთი ჰესის მშენებლობას. მემორანდუმში მოცემულია „მლეთა ჰესის“ შემთხვევაში - მდინარე არაგვის 1533-1437 მ.ზ.დ ნიშნული, რაც არ ემთხვევა სკოპინგის ანგარიშში მოცემულ ინფორმაციას. დასაზუსტებელია ასევე მემორანდუმთან დაკავშირებული საკითხები. ამასთან სკოპინგის ანგარიშში წარმოდგენილ ცხრილში (გვ. 13) მოცემულია ნიშნულები, რომლებიც ასევე საჭიროებს სათანადო კორექტირებას;
- ჰესის ექსპლუატაციის ეტაპზე, მოსალოდნელია, როგორც ნაკადის ტრანსპორტირებით, ასევე მდინარეში წყლის შემცირებით მოსალოდნელი ზემოქმედება, რადგან საპროექტო „მლეთაჰესის“ წყალაღების ერთ-ერთ წყაროს წარმოადგენს არსებული „არაგვიჰესის“ გამყვანი არხი, რაც გამოიწვევს მდინარე არაგვის დაახლოებით 11 კმ-იან მონაკვეთზე (5,1 კმ „არაგვიჰესის“ და 6,6 კმ „მლეთაჰესის“ სადაწნეო სისტემა) წყლის შემცირებას, შესაბამისად ჰესის ექსპლუატაციის ეტაპზე ცალსახად უმნიშვნელოვანეს საკითხს წარმოადგენს გარემოსდაცვითი ხარჯის მუდმივი გატარება, თუმცა როგორც ზემოთ აღნიშნა იმ შემთხვევაში თუ 0,5 მ3/წმ გარემოსდაცვითი ხარჯი ვერ უზრუნველყოფს მდინარე არაგვის ცოცხალი სამყაროს შენარჩუნებას, მოხდება გარემოსდაცვითი ხარჯის გადათვლა, ან თევზსავალის ეფექტურობის გადაკონტროლება. აღნიშნულიდან გამომდინარე, სკოპინგის ანგარიშში წარმოდგენილ უნდა იქნეს ინფორმაცია და შესაბამისი დასაბუთება რამდენად უზრუნველყოს განსაზღვრული ეკოლოგიური ხარჯი მდინარის ბუნებრივი და ეკოლოგიური გარემოს შენარჩუნებას. ამასთან, დაზუსტებას საჭიროებს ინფორმაცია პროექტის განხორციელებით გამოწვეული წყლის ნაკადის შემცირებისა და საპროექტო მონაკვეთზე მდინარეში დარჩენილი წყლის ხარჯის საკმარისობის საკითხის შესახებ, ბიომრავალფეროვნების არსებობა-შენარჩუნების თვალსაზრისით, რაც შესწავლილი უნდა იქნეს შესაბამისი კვალიფიკაციის მქონე ექსპერტის მიერ;
- სკოპინგის ანგარიშში წარმოდგენილი უნდა იყოს დასაბუთებული ინფორმაცია პროექტის საჭიროების შესახებ. ამასთან მოცემული უნდა იქნეს გარემოზე შეუქცევი ზემოქმედების შეფასების და მისი აუცილებლობის დასაბუთების შესახებ ინფორმაცია, მათ შორის ზემოქმედებით გამოწვეული დანაკარგისა და მიღებული სარგებლის ურთიერთშეწონა გარემოსდაცვით, კულტურულ და სოციალურ-ეკონომიკურ ჭრილში;
- იქიდან გამომდინარე, რომ ზოგადად მდინარე არაგვის ხეობა ხასიათდება გეოლოგიური გარემოს არასტაბილურობით, სადაც ხშირია მეწყრული უბნები, არც მესამე ალტერნატიული ვარიანტი არ წარმოადგენს გამონაკლისს. აღნიშნული ალტერნატიული ვარიანტით გათვალისწინებული მილსადენის ტრასის უდიდესი

ნაწილი გადის აქტიური მეწყრული უბნის ფარგლებში და გადაკვეთს ღვარცოფულ ხევებს, რაც შემდგომ ეტაპზე საჭიროებს დეტალურ საინჟინრო-გეოლოგიური კვლევების ჩატარებას და შესაბამისი საინჟინრო გადაწყვეტების შემუშავებას. საპროექტო ტერიტორიის ფარგლებში ხშირია საშიში გეოლოგიური პროცესი. საპროექტო უბნის ფარგლებში ასევე საგულისხმოა ის ფაქტიც, რომ მდ. არაგვი ხასიათდება ღვარცოფული ხასიათით და წყალდიდობის პერიოდში ხშირია ადგილობრივი მაცხოვრებლების კერძო მიწის ნაკვეთების მდინარის მიერ წატაცების ფაქტები. რაც შეეხება უშუალოდ ჰესის ინფრასტრუქტურული ობიექტებს, კერძოდ სათავე ნაგებობას და ჰესის შენობას, ეს უბნები გეოლოგიურად შედარებით სტაბილურ გარემოში ეწყობა, რაც შეეხება მილსადენის ტრასას, გვხვდება ღვარცოფული და მეწყრული უბნები. მილსადენის ტრასის დაახლოებით 3 კმ-იანი მონაკვეთი ექცევა აქტიური მეწყრული და ღვარცოფული უბნის ფარგლებში, სადაც ერთ-ერთ მნიშვნელოვან უბანს წარმოადგენს ღვარცოფული „ლომისის ხევი“. სკოპინგის ანგარიშში წარმოდგენილი უნდა იქნეს ინფორმაცია გეოლოგიურ გარემოზე ზემოქმედების შესახებ, სადაც განსაკუთრებული ყურადღება გამახვილდება ჰესის სადაწნეო მილსადენის მიმართ ღვარცოფული წყალსადინარების შესაძლო უარყოფით ზემოქმედებაზე და შესაბამისი პრევენციული ღონისძიებების შემუშავება/გატარებაზე;

- სკოპინგის ანგარიშში ალტერნატივების შერჩევას განხილულია ისტორიულ-კულტურულ მემკვიდრეობაზე ზემოქმედების საკითხები. დოკუმენტში მითითებულია, რომ მეორე ალტერნატივის შემთხვევაში ადგილი ექნება ისტორიულ-კულტურულ მემკვიდრეობის ძეგლებზე ზემოქმედებას, მესამე ალტერნატივის შემთხვევაში აღნიშნულია, რომ ძეგლებზე ზემოქმედება არ იქნება მნიშვნელოვანი, ხოლო პირველი ალტერნატივის შემთხვევაში საერთოდ არ არის განხილული ისტორიულ-კულტურულ მემკვიდრეობაზე ზემოქმედების საკითხები. გარდა ამისა, სკოპინგის ანგარიშში (თავი 4.14) მითითებულია, რომ გზმ-ის ეტაპზე განხორციელდება კვლევა, რომლის საფუძველზე იდენტიფიცირდება, თუ რა სახის ზემოქმედება შეიძლება მოახდინოს საპროექტო ჰესის მშენებლობამ და ექსპლუატაციამ კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლებზე. აღნიშნულიდან გამომდინარე დასაბუთებას საჭიროებს, კულტურულ მემკვიდრეობაზე ზემოქმედების თვალსაზრისით, რატომ მიენიჭა უპირატესობა მესამე ალტერნატიულ ვარიანტს;
- სკოპინგის ანგარიშში მითითებულია, რომ მესამე (შერჩეული) ალტერნატიული ვარიანტით გათვალისწინებული მილსადენის დერეფნის უდიდესი ნაწილი გადის აქტიური მეწყრული უბნის ფარგლებში და გადაკვეთს ღვარცოფულ ხევებს, რაც შემდგომ ეტაპზე საჭიროებს დეტალურ საინჟინრო-გეოლოგიური კვლევების ჩატარებას და შესაბამისი საინჟინრო გადაწყვეტების შემუშავებას. აქვე აღნიშნულია, რომ „დეტალური კვლევების და სწორი საინჟინრო გადაწყვეტილებით, მესამე (შერჩეული) ალტერნატიული ვარიანტი გაცილებით უკეთესი ვარიანტია ვიდრე დანარჩენი“, თუმცა დოკუმენტში არ არის მოცემული საკმარისი ინფორმაცია, რაც დაასაბუთებს გეოლოგიური გარემოს სტაბილურობის

თვალსაზრისით, მესამე (შერჩეული) ალტერნატიული ვარიანტის უპირატესობას სხვა ალტერნატივებთან შედარებით;

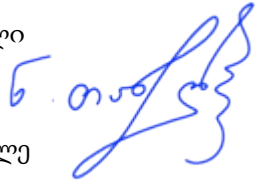
- სკოპინგის ანგარიშის თანახმად, წინასწარი კვლევებიდან ჩანს, რომ საპროექტო ტერიტორია გამოირჩევა ისტორიულ-კულტურული და არქეოლოგიური ძეგლების სიმრავლით. თუმცა პროექტით გამოწვეული ზემოქმედება კულტურულ მემკვიდრეობის ძეგლებზე არ არის მოცემული;
- სკოპინგის ანგარიშის შემარბილებელ ღონისძიებებში (ცხრილი 5.1) აღნიშნულია, რომ განტვირთვის ზონაში გამონატანი მასალისგან დასაცავად გამოზიდვის კონუსის ორივე მხარეს მოეწყობა ნაკადმიმმართველი დამცავი დამბები მოსახლეობის და ეკლესიის დასაცავად. სკოპინგის ანგარიშში არ არის მითითებული სად და რომელი ეკლესიის დასაცავად არის განსაზღვრული აღნიშნული ღონისძიება;
- სკოპინგის ანგარიშში წარმოდგენილი უნდა იყოს სათანადო კვლევაზე დაყრდნობით მომზადებული ინფორმაცია უშუალოდ პროექტის გავლენის ზონაში არსებულ მცენარეებზე, ცხოველებზე, მათ შორის იქთიოფაუნაზე და ჰაბიტატებზე;
- სკოპინგის ანგარიშში არ არის ასახული მშენებლობის ფაზაზე განსახორციელებელი შემარბილებელი ღონისძიებების ჩამონათვალში თევზდაცვის საკითხები;
- ვინაიდან საპროექტო ტერიტორია მდებარეობს "ევროპის ველური ბუნების და ბუნებრივი ჰაბიტატების დაცვის შესახებ" (ბერნის) კონვენციის შესაბამისად შექმნილი "ზურმუხტის ქსელის" დამტკიცებული საიტის (ყაზბეგი - GE0000009) სიახლოვეს, საჭიროა, ანგარიშში აისახოს ინფორმაცია იმ სახეობებსა და ჰაბიტატებზე შესაძლო ზემოქმედების და ამ ზემოქმედების თავიდან აცილების ქმედებების შესახებ, რომელთა დასაცავადაც შეიქმნა მითითებული დამტკიცებული საიტი;
- სკოპინგის ანგარიშში წარმოდგენილი უნდა იყოს საპროექტო ჰესის თითოეული ინფრასტრუქტურული ობიექტიდან მანძილი უახლოეს დასახლებულ პუნქტამდე და „ზურმუხტის ქსელის“ დამტკიცებული საიტის (ყაზბეგი - GE0000009) საზღვრებამდე;
- სკოპინგის ანგარიშის თანახმად, ჰესის შენობის მიმდებარედ განთავსდება ქვესადგური, რომლის ტიპი და პარამეტრები მოცემული იქნება გზმ-ის ეტაპზე. ამასთან აღნიშნულია, რომ მლეთას ჰიდროელექტროსადგურის შენობიდან 110 კვ-იან ელექტროგადამცემ ქსელამდე ჩართვის მანძილი 6.6 კმ-მდეა, რომლის პროექტიც ცალკე წარედგინება სამინისტროს შესათანხმებლად. სკოპინგის ანგარიშში განხილული უნდა იყოს როგორც ქვესადგურის მოწყობასთან (შესაბამისი ტიპის და პარამეტრების მიხედვით), ისე დაახლოებით 7 კმ-იან მონაკვეთზე ელექტროგადამცემი ხაზის გაყვანასთან დაკავშირებული საკითხები და შესაბამისი ზემოქმედება.

- სკოპინგის ანგარიშის თანახმად, დაგეგმილი საქმიანობის ფარგლებში მნიშვნელოვანი კუმულაციური ზემოქმედება არის მოსალოდნელი, როგორც მშენებლობის ასევე ექსპლუატაციის ეტაპზე. მშენებლობის ეტაპზე კუმულაციური ზემოქმედება მოსალოდნელია საპროექტო „კობი-ქვეშეთი“-ს საავტომობილო გზასთან მიმართებით, ხოლო ექსპლუატაციის ეტაპზე კუმულაციური ზემოქმედება იქნება არსებული „არაგვიჰესთან“ და „ჟინვალჰესთან“, ასევე საპროექტო მენესო ჰესთან მიმართებით. სკოპინგის ანგარიშში წარმოდგენილი და განხილული უნდა იქნეს კუმულაციურ ზემოქმედებასთან დაკავშირებული საკითხები;
- დაზუსტებას საჭიროებს ვიზუალურ-ლანდშაფტური ცვლილებით გამოწვეული ზემოქმედება, რაც სკოპინგის ანგარიშში არ არის სათანადოდ შეფასებული. ასევე დაზუსტებას საჭიროებს პროექტის განხორციელებით მოსალოდნელი ზემოქმედების შეფასება ტურიზმის სექტორზე და რეგიონის ტურისტულ განვითარებაზე; ვიზუალურ-ლანდშაფტურ ზემოქმედებასთან დაკავშირებით, ასევე წარმოდგენილი უნდა იქნეს გუდაურის ე.წ „გადასახედიდან“ საპროექტო ჰესსა და მის ინფრასტრუქტურულ ობიექტებამდე რელიეფური სურათი;
- სკოპინგის ანგარიშის 4.1 ქვეთავში (ზემოქმედება დაცულ ტერიტორიებზე) აღნიშნულია, რომ საპროექტო ტერიტორიის ფარგლებში უახლოესი დაცული ტერიტორია, ზურმუხტის ქსელის მიღებული უბანი „ყაზბეგი GE0000009“ სათაო ნაგებობიდან დაშორებულია დაახლოებით 250 მ-ით, ხოლო ჰესის შენობიდან გვხდება 5 კმ-ზე მეტი მანძილის დაშორებით. მიუხედავად იმისა, რომ საპროექტო „მლეთაჰესის“ პროექტი არ კვეთს დაცულ ტერიტორიებს, გზმ-ის ეტაპზე საჭირო იქნება დამატებით შეფასდეს ზურმუხტის ქსელზე ზემოქმედების რისკები, ძირითადად მშენებლობის ეტაპისთვის. სკოპინგის ანგარიშში დაცული ტერიტორიის - ყაზბეგის ეროვნული პარკისა და მასზე ზემოქმედების შესახებ ინფორმაცია არ არის მოცემული. სკოპინგის ანგარიშში წარმოდგენილი უნდა იყოს თევზსავალის ეფექტურობის საკითხი;
- წარმოდგენილი უნდა იყოს ინფორმაცია პროექტის განხორციელებით გამოწვეული ჰიდროლოგიური რეჟიმის ცვლილების და წყლის ეკოლოგიური ხარჯის ზემოქმედების თაობაზე, მდინარის ჰიდროლოგიური, ჰიდრომორფოლოგიური და კალაპოტური პროცესების რეჟიმზე;
- სკოპინგის ანგარიშში მითითებულია: „სანიტარული ხარჯი, რომლის დატოვება აუცილებელია მდინარის კალაპოტში, განისაზღვრა ინდივიდუალურად თითოეული თ-მდინარის ხარჯის 10%“. აღნიშნული ჩანაწერი გაუგებარია და საჭიროებს დაზუსტებას;

- სკოპინგის ანგარიში შეიცავს უზუსტობებს და ურთიერშეუსაბამო ინფორმაციას, როგორც დასაქმებული ადამიანების რაოდენობის, ისე სამშენებლო სამუშაოების ხანგრძლივობის შესახებ, რაც საჭიროებს დაზუსტებას.

სამინისტრო სკოპინგის დასკვნის მიღების მიზნით ადმინისტრაციულ წარმოებას დაიწყებს ზემოაღნიშნული შენიშვნების გათვალისწინებით გადამუშავებული სკოპინგის ანგარიშის წარმოდგენის შემდგომ.

ნინო თანდილაშვილი

მინისტრის მოადგილე

